

W STULECIE JANA KARSKIEGO

KONFERENCJA

JAN KARSKI - PAMIĘĆ I ODPOWIEDZIALNOŚĆ

ORGANIZOWANA PRZEZ

**Fundację Edukacyjną Jana Karckiego
i
Muzeum Historii Polski**

POD HONOROWYM PATRONATEM

Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

PRZY WSPARCIU

Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Ministerstwa Spraw Zagranicznych
Uniwersytetu Warszawskiego

Warszawa, 5-6 listopada, 2014
Aula Starej Biblioteki, Uniwersytet Warszawski

Stulecie urodzin JANA KARSKIEGO uczymy konferencją, która koncentrować się będzie na dwóch głównych tematach: **pamięci oraz odpowiedzialności**.

Nie ma jednej pamięci dla wszystkich. Pamięć jednostek różni się na ogół od pamięci małych i większych społeczności, a także od pamięci narodów. Zmienia się również w stosunkach między narodami i państwami. Pamięci charakteryzują napięcia, sprzeczności, konkurencyjność. Każdy człowiek, rodzina, narody i państwa cenią własne wartości bądź pamięć o przeszłości. Na poziomie stowarzyszeń, ugrupowań czy partii politycznych, także całych państw, są one podstawą do budowy wspólnych przekonań, ideologii i polityk, służą jako niezbędny instrument do umacniania społecznej spójności i mobilizacji do podejmowania wspólnych działań. W ramach systemów demokratycznych stabilizują prawo, instytucje bądź obyczaj. Jednak nawet owe zinstytucjonalizowane ramy nie są w stanie zapobiec wrogości, próbom usuwania poza obręb własnej społeczności, a niekiedy i przemocy wobec odmiennych grup etnicznych czy religijnych. Często też, a historia dostarcza aż nazbyt wiele tego przykładów, pamięć bywa instrumentalizowana, nadużywana, traktowana jako oręż przeciwko Innemu.

Pamięć jest więc szczególnie delikatnym elementem ludzkiego doświadczenia.

JAN KARSKI był i świadkiem i nosicielem pamięci o zbrodni Zagłady dokonanej na ziemiach polskich przez niemieckich okupantów. Młodemu żołnierzowi Polski Podziemnej powierzona została misja poinformowania aliantów o realiach okupacji Polski i losie Żydów oraz przekonania ich o konieczności podjęcia działań w obronie ofiar. Tak się nie stało, więc do końca życia, przepętniony rozpaczą, nosił w sobie przekonanie, że zawiódł. Jako człowiek, chrześcijanin i Polak czuł się za to współodpowiedzialny. To właśnie poczucie odpowiedzialności i niezwykła empatia są sednem misji Karckiego i jego dziedzictwa.

Od zakończenia II Wojny Światowej liczne środowiska, Żydzi i chrześcijanie, przywódcy religijni i filozofowie, socjolodzy i psychologowie, Europejczycy na zachodzie i na wschodzie naszego kontynentu, w rozmaity sposób starali się podejmować problem Zagłady oraz antysemityzmu, czy szerzej rasizmu, i ich konsekwencji. Byli też i tacy, wielce liczni, którzy z różnych powodów pomijali ten problem lub pomniejszali jego znaczenie. Niektórzy czynią to do dzisiaj. Jan Karski, człowiek głęboko wierzący, nie miał dla nich zrozumienia.

Młode pokolenia z różnych środowisk, nieobarczone pamięcią własną czy poczuciem odpowiedzialności za horrory przeszłości, choćby jako bezsilni świadkowie Zagłady, kierują się poczuciem odpowiedzialności za pamięć, ale i za przyszłość. Stają przed starymi pytaniami i zadają nowe. Starają się na własny rachunek udzielić na nie odpowiedzi oraz wyciągnąć wnioski dla dalszych przemyśleń bądź działań. Ich wysiłki są bezcenne, są sojusznikami w tym, co uznajemy za dziedzictwo Jana Karskiego, nie tylko w kontekście stosunków chrześcijańsko-żydowskich czy polsko-żydowskich, tak bardzo leżących mu na sercu i ważnych w wymiarze uniwersalnym, ale ze względu na Polskę i Polaków, na naszą kulturę.

Wątki związane z przeszłością uzupełnimy o kwestie bieżące, wynikające z misji Jana Karskiego, traktowane przez nas jako jego dziedzictwo, a związane z przyjęciem przez ONZ zasady Odpowiedzialności za Ochronę Ludności Cywilnej w warunkach wojen, masowych zbrodni – czystek etnicznych lub religijnych (*Responsibility to Protect*). Polska wraz z sojusznikami uczestniczy w licznych misjach pokojowych i humanitarnych w ramach ONZ, NATO czy Unii Europejskiej. Po doświadczeniach Iraku czy Afganistanu, także interwencji w Libii i w obliczu braku takowej w Rwandzie czy w Syrii, problem misji humanitarnych jest ważny i żywo dyskutowany na całym świecie.

Wszystkie te trudne problemy **PAMIĘCI I ODPOWIEDZIALNOŚCI** pragniemy podjąć na konferencji w Roku Jana Karskiego.

PROGRAM

Środa, 5 listopada

09.00 POWITANIE

- o Jego Magnificencja **PROF. DR HAB. MARCIN PAŁYS** – REKTOR UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO
- o **ANDRZEJ ROJEK** – PRZEWODNICZĄCY RADY FUNDACJI EDUKACYJNEJ JANA KARSKIEGO
- o **ROBERT KOSTRO** – DYREKTOR MUZEUM HISTORII POLSKI
- o **PROF. DR HAB. MAŁGORZATA OMILANOWSKA** – MINISTER KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO [zaproszona]
- o **GRZEGORZ SCHETYNA** – MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH [zaproszony]

09.20 PRZESŁANIE PREZYDENTA RP BRONISŁAWA KOMOROWSKIEGO

09.45 PANEL 1 JAN KARSKI – NIEZAKOŃCZONA MISJA CZŁOWIEKA MORALNEGO W NIEMORALNYCH CZASACH

Moderator: **Maciej Wierzyński** – dziennikarz

- o **Prof. dr hab. Szymon Rudnicki** – historyk, Uniwersytet Warszawski
- o **Rabin Harold White** – teolog, Georgetown University, Waszyngton, D.C.
- o **Maciej Kozłowski** – historyk, dziennikarz, dyplomata
- o **Martin Smith** – reżyser i producent filmowy, Londyn

11.30 PRZERWA KAWOWA

12.00 PANEL 2 EUROPA A ŻYDZI: HOLOCAUST – POJEDNANIE – ... ?

Moderator: **Dr Karolina Wigura** – socjolożka, Uniwersytet Warszawski

- o **Prof. dr hab. Jerzy Jedlicki** – historyk, Polska Akademia Nauk
- o **Prof. Aleida Assmann** – filozofka, Uniwersytet w Konstancji [zaproszona]

13.00 LUNCH

14.00 PANEL 3 CHRZEŚCIJANIE WOBEC ZAGŁADY

Moderator: **Zbigniew Nosowski** – publicysta, redaktor naczelny miesięcznika "Więź"

- o **Bp. dr hab. Grzegorz Ryś** – Biskup Pomocniczy i Wikariusz Generalny Arcybiskupa Metropolity Krakowskiego, historyk Kościoła
- o **Dr John T. Pawlikowski, OSM** – profesor etyki społecznej, Catholic Theological Union, dyrektor Programu Studiów Katolicko-Żydowskich, Chicago
- o **Dr Krzysztof Dorosz** – pisarz
- o **Prof. dr hab. Jan Grosfeld** – politolog, Uniwersytet im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego

15.30 PRZERWA KAWOWA

16.00 PANEL 4 PAMIĘĆ TOTALITARYZMÓW – ASYMETRIA PAMIĘCI NA WSCHODZIE I ZACHODZIE A HOLOCAUST

Moderator: **Robert Kostro** – dyrektor Muzeum Historii Polski

- o **Prof. dr hab. Andrzej Nowak** – historyk, Uniwersytet Jagielloński
- o **Jarosław Hrycak** – historyk, Ukraiński Uniwersytet Katolicki, Lwów
- o **Dr Heiko Pääbo** – politolog, Uniwersytet w Tartu
- o **Prof. Pieter Lagrou** – historyk, Université Libre de Bruxelles
- o **Prof. Jan Kubik** – politolog, Rutgers University, New Brunswick

Czwartek, 6 listopada

09.00 **Aleksander Smolar** – politolog, prezes Fundacji im. S. Batorego: **ŻYDZI JAKO POLSKI PROBLEM**

09.20 PANEL 5 POLACY – ŻYDZI: EWOLUCJA POLSKIEJ TOŻSAMOŚCI

Moderator: **Prof. dr hab. Dariusz Stola** – historyk, Polska Akademia Nauk, dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich

- o **Prof. dr hab. Joanna Tokarska-Bakir** – antropolożka kultury, Uniwersytet Warszawski i Polska Akademia Nauk
- o **Prof. Jan Tomasz Gross** – historyk i socjolog, Princeton University
- o **Dr Piotr M. A. Cywiński** – historyk, dyrektor Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau
- o **Dr Dariusz Gawin** – historyk idei, Polska Akademia Nauk, wicedyrektor Muzeum Powstania Warszawskiego
- o **Prof. Aleksander Smolar** – politolog, prezes Fundacji im. S. Batorego

11.15 PRZERWA KAWOWA

11.45 PANEL 6 PRZEŁAMYWANIE TABU – KULTURA POLSKA WOBEC ZAGŁADY

Moderator: **Dr Dominika Kozłowska** – filozofka, redaktorka naczelna miesięcznika „Znak”

- **Jacek Bocheński** – pisarz
- **Prof. dr hab. Grzegorz Niziołek** – teatrolog, Uniwersytet Jagielloński
- **Dr Iwona Kurz** – kulturoznawczyni i filmoznawczyni, Uniwersytet Warszawski
- **Tadeusz Słobodzianek** – dramaturg, krytyk i reżyser teatralny

13.45 LUNCH

14.45 **Radosław Sikorski** – Marszałek Sejmu, b. Minister Spraw Zagranicznych:

JAN KARSKI, RAFAŁ LEMKIN I ICH DZIEDZICTWO

15.00 PANEL 7 DZIEDZICTWO JANA KARSKIEGO – PAMIĘĆ I ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Moderator: **Eugeniusz Smolar** – politolog, Fundacja Edukacyjna Jana Karskiego

- **Adama Dieng** – Specjalny Doradca Sekretarza Generalnego ONZ do spraw Zapobiegania Ludobójstwu
- **Ambasador Samantha Power** – Stała Przedstawicielka USA przy ONZ, członkini gabinetu Prezydenta Baracka Obamy [zaproszona]
- **Anthony Dworkin** – politolog, European Council on Foreign Relations, Londyn
- **Assumpta Mugiraneza** – politolożka, współtwórczyni i dyrektorka IRIBA Center for Multimedia Heritage, Kigali
- **Dr Payam Akhavan** – Profesor Prawa Międzynarodowego, McGill University, Montreal, były prokurator w Międzynarodowym Trybunale Karnym dla byłej Jugosławii w Hadze
- **Prof. dr hab. Adam Daniel Rotfeld** – były minister spraw zagranicznych, były dyrektor Stockholm International Peace Research Institute

17.30 ZAKOŃCZENIE KONFERENCJI

* * * * *